

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาการวางแผนการนิเทศการศึกษา ของสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ จังหวัดชัยภูมิ สรุปผลของการวิจัย การอภิปรายผลและข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

5.1 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาการวางแผนการนิเทศการศึกษา ของสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ จังหวัดชัยภูมิเกี่ยวกับ

- 1) สภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการ
- 2) ความรู้และความเข้าใจของผู้วางแผน
- 3) การนำไปปฏิบัติและการประเมินผลแผน

5.2 ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการการวางแผนการนิเทศการศึกษา ความรู้ความเข้าใจของผู้วางแผนการนิเทศการศึกษา การนำไปปฏิบัติ และการประเมินผลแผน ของสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ จังหวัดชัยภูมิ

5.3 วิธีดำเนินการวิจัย

5.3.1 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ได้แก่ หัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอ ผู้ช่วยหัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอศึกษานิเทศก์อำเภอ ผู้บริหารโรงเรียน ประธานกลุ่ม หัวหน้าสำนักงานกลุ่ม และครูผู้สอนโรงเรียนประถมศึกษา รวมจำนวนทั้งสิ้น 510 คน

5.3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลมี 2 ประเภทคือ

ประเภทที่ 1 เป็นแบบสอบถามมี 2 ฉบับได้แก่

1) ฉบับที่ 1 แบบสอบถามสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการการวางแผนการนิเทศการศึกษา

2) ฉบับที่ 2 แบบสอบถามสภาพการนำไปปฏิบัติและการประเมินผลแผน

ประเภทที่ 2 เป็นแบบทดสอบความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการวางแผนการนิเทศการศึกษาของผู้วางแผนการนิเทศการศึกษา

5.3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ข้อมูลที่เก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยนำหนังสือจากมหาวิทยาลัยขอนแก่น ถึงผู้อำนวยการการประถมศึกษาจังหวัดชัยภูมิ เพื่อขอความร่วมมือจากหัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอและประสานงานกับศึกษานิเทศก์อำเภอ เพื่อส่งแบบสอบถามและรวบรวมจากกลุ่มตัวอย่างตามกำหนด และผู้วิจัยเดินทางไปรับแบบสอบถามด้วยตัวเอง จากสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอต่าง ๆ ได้รับแบบสอบถามคืน 512 ฉบับ คัดเลือกฉบับที่สมบูรณ์ได้ 510 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 80.82 ของจำนวนแบบสอบถามที่ส่งไปทั้งหมด 631 ฉบับ

5.3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

1) การศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการ การนำไปปฏิบัติ และการประเมินผลแผนการนิเทศการศึกษา นำมาวิเคราะห์โดยใช้ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2) การศึกษาความรู้ของผู้วางแผนนิเทศการศึกษานำมาวิเคราะห์ โดยใช้ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

3) เปรียบเทียบความเห็นของผู้วางแผนการนิเทศกับผู้รับนิเทศเกี่ยวกับการนำไปปฏิบัติและการประเมินผลแผน นำมาวิเคราะห์โดยใช้ t-test

5.4 สรุปผลการวิจัย

1) การศึกษาสภาพการวางแผนการนิเทศการศึกษา ของสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ พบว่า ผู้วางแผนการนิเทศร้อยละ 99.66 มีความเห็นว่าได้วางแผนการนิเทศการศึกษา ระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับ "มาก" เมื่อพิจารณากระบวนการวางแผนเป็นรายด้านพบว่า ผู้วางแผนปฏิบัติอยู่ในระดับ "มาก" มี 3 ด้าน ได้แก่ การเตรียมการวางแผน การวางแผน การปฏิบัติตามแผน และปฏิบัติอยู่ในระดับ "ปานกลาง" คือ การประเมินผลแผน

2) การศึกษาปัญหาการวางแผนการนิเทศการศึกษา ของสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ พบว่า ผู้วางแผนการนิเทศร้อยละ 90.01 มีความเห็นว่ามีปัญหาเกี่ยวกับการวางแผนการนิเทศอยู่ในระดับ "ปานกลาง" และผู้วางแผนการนิเทศอีกร้อยละ 9.99 มีความเห็นที่ไม่มีปัญหาเมื่อพิจารณาปัญหาเกี่ยวกับกระบวนการวางแผนการนิเทศการศึกษารายด้าน พบว่า มีปัญหาอยู่ในระดับ "ปานกลาง" ทั้ง 4 ด้าน

3) การศึกษาความต้องการการวางแผนการนิเทศการศึกษา ของสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ พบว่า ผู้วางแผนการนิเทศมีความต้องการเกี่ยวกับการวางแผนการนิเทศ ในเรื่อง ความรู้บุคลากร ข้อมูลและสารสนเทศ การจัดทำแผนสอดคล้องกัน การจัดระบบประสานแผน ระบบการนิเทศ การปฏิบัติตามแผน การกำหนดวัตถุประสงค์ การประเมิน การจัดองค์การการประเมิน การจัดสรรงบประมาณเพื่อการประเมิน ในกระบวนการวางแผนการนิเทศอยู่ในระดับ "มาก"

4) ผลการประเมินความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการวางแผนการนิเทศการศึกษา ผู้วางแผนการนิเทศพบว่า มีความรู้ความเข้าใจอยู่ในระดับ "ปานกลาง" มีคะแนนเฉลี่ย ร้อยละ 59.38

5) การศึกษาการนำแผนไปปฏิบัติและการประเมินผลแผน พบว่า ทั้งผู้วางแผนการนิเทศและผู้รับการนิเทศ มีความเห็นว่าได้ปฏิบัติอยู่ในระดับ "ปานกลาง" และความเห็นไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

5.5 การอภิปรายผล

1) สภาพการวางแผนการนิเทศการศึกษา ของสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ จังหวัด ชัยภูมิ พบว่า ผู้วางแผนการนิเทศได้วางแผนอยู่ในระดับ "มาก" ทั้งนี้เป็นเพราะผู้วางแผนซึ่งได้แก่ หัวหน้าการประถมศึกษา ผู้ช่วยหัวหน้าการประถมศึกษา และศึกษานิเทศก์อำเภอ ได้ปฏิบัติตามนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2529) ประกาศนโยบายตั้งแต่ปลายแผนพัฒนาการศึกษาระยะที่ 5 (2525 - 2529) และแผนพัฒนาการศึกษาระยะที่ 6

(2530 - 2531) ซึ่งกำหนดปรับปรุงระบบการบริหารและนิเทศการศึกษาโดยให้ทุกหน่วยงานในสังกัดใช้แผนเป็นเครื่องมือในการบริหารงาน และอาจเป็นผลสืบเนื่องมาจากหัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอและศึกษานิเทศก์อำเภอ ได้รับการอบรมเรื่องการจัดทำแผนพัฒนาและแผนนิเทศการศึกษา เมื่อปี 2527 และผู้วางแผนการนิเทศการศึกษาในระดับอำเภอจะได้รับการพัฒนาในด้านความรู้ความเข้าใจเป็นประจำทุกปีจากหน่วยงานเจ้าสังกัด และสอดคล้องกับการวิจัยของ สังคม (2531) ซึ่งศึกษาสภาพการวางแผนและการบริหารแผนของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษาจังหวัดมหาสารคาม พบว่า ผู้บริหารและครูผู้สอนมีความคิดเห็นที่ว่า ผู้บริหารปฏิบัติกิจกรรมการวางแผนทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านการเตรียมการวางแผน การวางแผน การนำแผนไปปฏิบัติ และการประเมินผลแผนอยู่ในระดับ "มาก" ทุก ๆ กิจกรรม ผู้วิจัยเห็นว่าหน่วยงานในสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ได้พัฒนาบุคลากรเป็นประจำนับตั้งแต่เปลี่ยนแปลงการบริหารการศึกษา โดยผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิจะนำเสนอรูปแบบการพัฒนาต่าง ๆ กัน เช่น โครงการปรับปรุงประสิทธิภาพการบริหารโรงเรียนประถมศึกษา โครงการปรับปรุงประสิทธิภาพการสอนของครูประถมศึกษา โครงการปรับปรุงผู้บริหารระดับอำเภอ และโครงการปรับปรุงศึกษานิเทศก์อำเภอ น่าจะปฏิบัติกิจกรรมตามกระบวนการวางแผนในระดับ "มากที่สุด" เมื่อพิจารณารายด้านของกระบวนการวางแผนการนิเทศพบว่า ด้านการประเมินผลแผนปฏิบัติอยู่ในระดับ "ปานกลาง" ซึ่งให้เห็นว่าไม่นำเอาผลสัมฤทธิ์จากการนำแผนมาใช้เท่าที่ควร น่าจะได้ส่งเสริมให้นำผลไปใช้ในการวางแผนต่อไปอย่างต่อเนื่อง เพื่อประสิทธิภาพของงาน

2) ปัญหาในการวางแผนการนิเทศ พบว่า ผู้วางแผนการนิเทศมีปัญหาเกี่ยวกับการวางแผนอยู่ในระดับ "ปานกลาง" ทั้งนี้ เป็นเพราะผู้วางแผนการนิเทศมีความรู้ความเข้าใจในการจัดทำแผนจากการศึกษาอบรม เป็นประจำ แต่แย้งกับการวิจัยของ สังคม (2531) วิจัยพบว่า ปัญหาในกิจกรรมวางแผนอยู่ในระดับ "น้อย" ผู้วิจัยเห็นว่าปัญหาที่พบมากในการวางแผนการนิเทศการศึกษา คือ จำนวนบุคลากรไม่เพียงพอ ผู้วางแผนมีงานธุรการมากและงบประมาณไม่เพียงพอ ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของ วิชาญ (2526) พบว่า ศึกษานิเทศก์ ปฏิบัติงานอื่น ๆ ที่ได้รับมอบจากหัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอ ซึ่งงานอื่นที่มอบหมายส่วนมากเป็นงานทั่ว ๆ ไปไม่เกี่ยวข้องกับงานหน้าที่โดยตรง ซึ่งส่งผลให้การจัดทำแผนการนิเทศไม่ชัดเจน และครอบคลุมปัญหาได้หมด เป็นลักษณะการจัดทำเพื่อให้ทันตามกำหนด ส่งและไม่นำเอาแผนมาปฏิบัติอย่างจริงจัง ควรจะได้จัดหาอัตรากำลังให้เพียงพอและลดงานธุรการบางอย่างลง เพื่อให้ปฏิบัติงานวางแผนได้เต็มที่

3) ความต้องการการวางแผนการนิเทศ พบว่า ผู้วางแผนการนิเทศมีความต้องการเกี่ยวกับการวางแผนการนิเทศอยู่ในระดับ "มาก" ทั้งนี้เพราะนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติกำหนดไว้ชัดเจนในเรื่องการใช้แผนเป็นเครื่องมือในการบริหารงาน การเร่งรัดคุณภาพการศึกษา และผู้วิจัยมีความเห็นว่า การวางแผนการนิเทศการศึกษาจะประสบผลสำเร็จในการจัดทำแผนแล้วผู้บริหารจะต้องให้ความร่วมมือในการวางแผน และถือเป็นนโยบายสำคัญและจากการวิเคราะห์รายกิจกรรมพบว่า ผู้วางแผนมีความต้องการงบประมาณ เพื่อการจัดทำแผนในระดับ "มากที่สุด" ซึ่งชี้ให้เห็นว่าที่ผ่านมามีงบประมาณเพื่อการจัดทำแผนและงบประมาณสนับสนุนการบริหารแผนไม่เพียงพอ จึงสมควรจะจัดสรรงบประมาณให้เหมาะสม เพื่อดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพ

4) ผลการทดสอบความรู้ความเข้าใจของผู้วางแผนการนิเทศ พบว่า ผู้วางแผนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการวางแผนการนิเทศการศึกษาอยู่ในระดับ "ปานกลาง" เฉลี่ยร้อยละ 59.38 และผู้วิจัยเห็นว่าคะแนนค่อนข้างต่ำ เพราะผู้วางแผนในระดับอำเภอเป็นกลุ่มที่ได้พัฒนาอยู่เสมอ น่าจะได้คะแนนสูงกว่านี้ และที่คะแนนต่ำอาจจะมีปัญหาหลายอย่างมากระทบ เช่น ความพร้อมของผู้ทดสอบ เครื่องมือทดสอบ บรรยากาศในการทดสอบ ซึ่งสิ่งเหล่านี้อาจทำให้ผลการทดสอบคลาดเคลื่อนได้ แต่ไม่น่าจะมีผลกระทบต่อวางแผน เพราะผู้วางแผนการนิเทศส่วนมากเป็นนักปฏิบัติ การ เพื่อเพิ่มพูนความรู้ของผู้วางแผน ควรส่งเสริมให้ศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมอยู่เสมอ โดยทางหน่วยงานเจ้าสังกัดจัดงบประมาณสนับสนุนด้านเอกสารต่าง ๆ

5) การนำแผนไปปฏิบัติและการประเมินผลแผน พบว่า ผู้วางแผนและผู้รับการนิเทศมีความเห็นว่าได้ปฏิบัติอยู่ในระดับ "ปานกลาง" ทั้งนี้อาจเป็นเพราะเมื่อวางแผนแล้วไม่ได้นำแผนไปปฏิบัติ เป็นการวางแผนเพื่อส่งตัวแผน ไปยังต้นสังกัดจึงไม่เห็นความสำคัญของแผน ผลที่ตามมาคือไม่มีการประเมินผลแผน และแย้งกับการวิจัยของ ศักดิ์ชัย (2528) พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนมีทัศนคติต่อกระบวนการวางแผน ด้านการจัดทำแผน การปฏิบัติตามแผน และการประเมินแผนแตกต่างกัน และแย้งกับการวิจัยของ ทรัพย์ (2527) ซึ่งศึกษาผลการปฏิบัติงานของหัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอ สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอุบลราชธานี พบว่า งานเกี่ยวกับการประเมินผล การติดตามผลการปฏิบัติงานของข้าราชการฝ่ายต่าง ๆ ยังมีการปฏิบัติน้อย และแย้งกับการวิจัยของ ศักดิ์ชัย (2528) วิจัยเกี่ยวกับกระบวนการวางแผนปฏิบัติการโรงเรียนมัธยมศึกษา พบว่า การประเมินผลงานตามแผนปฏิบัติการ

การยังทำกันน้อย ผู้วิจัยเห็นว่าผู้วางแผนได้ปฏิบัติตามแผนและประเมินผลแผนแตกต่างกันในบางกิจกรรม ที่เป็นเช่นนี้เพราะผู้วางแผนเป็นผู้ปฏิบัติก่อนและมีบุคลากรน้อย จึงเข้าใจตนเองว่าได้ปฏิบัติมากจนงานบางอย่างให้ความสนใจน้อย ส่วนผู้รับการนิเทศเป็นฝ่ายปฏิบัติตามและมีบุคลากรจำนวนมาก จึงเข้าใจว่าตนเองได้ปฏิบัติน้อย เพื่อประสิทธิภาพของการบริหารแผนจึงควรให้ทั้งผู้วางแผนและผู้รับการนิเทศได้ประสานสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิดและให้ข้อมูลย้อนกลับซึ่งกันและกัน

5.6 ข้อเสนอแนะ

5.6.1 ข้อเสนอแนะทั่วไป

จากผลการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะสำหรับปรับปรุงและพัฒนาการวางแผนการนิเทศการศึกษาของสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ ดังนี้

- 1) จากการวิจัยพบว่า ผู้วางแผนมีความต้องการเกี่ยวกับการวางแผนมาก หน่วยงานในสังกัดตั้งแต่ชาติ จังหวัด อำเภอ กลุ่ม และโรงเรียน น่าจะกำหนดเป็นนโยบายให้ใช้แผนเป็นเครื่องมือในการบริหารงานและจัดระบบการนิเทศ กำกับ ดูแล ให้สอดคล้องกัน
- 2) ควรจัดตั้งองค์การการนิเทศ กำกับ ดูแลในระดับอำเภอ กลุ่ม และโรงเรียน ให้ประสานสอดคล้องร้อยรัดกัน
- 3) หน่วยงานต้นสังกัดควรจัดสรรงบประมาณมาสนับสนุนในการวางแผนและพัฒนาบุคลากรวางแผนให้เพียงพอ
- 4) ควรจัดให้มีการประชุม/อบรม/สัมมนา ผู้วางแผนการนิเทศการศึกษา และผู้ทำหน้าที่นิเทศการศึกษาให้มีความรู้ความเข้าใจ ตลอดจนเทคนิคต่าง ๆ ตามภารกิจที่รับผิดชอบ

5.6.2 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัย

- 1) การนำเสนอรูปแบบการบริหารแผนการนิเทศการศึกษาในระดับสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ
- 2) ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการบริหารแผนการนิเทศการศึกษาในระดับอำเภอ
- 3) ศึกษากิจกรรมการนิเทศการศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการนิเทศ
- 4) ศึกษาประสิทธิภาพการบริหารงานขององค์การการนิเทศ กำกับ ดูแล ตามรูปแบบของสพช.